

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Tracey Burke

Cyfarwyddwr Cyffredinol / Director General

Y Grŵp Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus
Education and Public Services Group

21 Awst 2018

Annwyl Mr Ramsay,

**Ynglŷn â: Dilyniant i gyfarfod y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar 25 Mehefin:
Rhaglen Addysg ac Ysgolion yr 21ain Ganrif**

Diolch i chi am eich llythyr dyddiedig 24 Gorffennaf 2018 lle godoch rai materion i'w hegluro yn dilyn y cyfarfod craffu ar 25 Mehefin.

Rwy'n falch o amgáu papur sy'n rhoi ymateb i'r meysydd a amlinellwyd gan y Pwyllgor sydd wedi'i lunio gyda mewnbwn cydweithwyr ar draws Llywodraeth Cymru.

Rwy'n nodi eich cais am ddiweddariad ar Fand B ym mis Ionawr 2019, gan gynnwys y materion yn yr ymateb hwn ac argymhellion yr Archwilydd Cyffredinol, yn ogystal â diweddariad ynglŷn â sefyllfa Band A ar y pwynt hwnnw.

Yn gywir,

Tracey Burke

Cyfarwyddwr Cyffredinol, Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus

Parc Cathays • Cathays Park
Caerdydd • Cardiff
CF10 3NQ

Ffôn • Tel 0300 0258047
tracey.burke@gov.wales
Gwefan • website:
www.wales.gov.uk

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

YMATEB YSGRIFENEDIG I'R PWYLLGOR CYFRIFON CYHOEDDUS

RHAGLEN ADDYSG AC YSGOLION YR 21^{AIN} GANRIF

Cyflwyniad

Mae'r papur hwn yn rhoi ymateb cychwynnol i lythyr Cadeirydd y Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus ar 25 Mehefin sy'n nodi meysydd penodol lle byddai'r Pwyllgor yn dymuno cael sicrwydd pellach.

Model Buddsoddi Cydfeddiannol (MBC)

Nodwn fod prif bryderon y Pwyllgor yn ymwneud â'r Model Buddsoddi Cydfeddiannol (MBC). Teimlai'r Pwyllgor fod anghysondeb yn y dystiolaeth ynghylch a oedd gan y MBC fandad i'r sector Addysg Bellach, gan ddyfynnu Colegau Cymru mai'r MBC oedd "yr unig opsiwn" ar gyfer y prosiectau mwy.

Fel ymateb, byddem yn pwysleisio'n gryf bod cyfalaf yn parhau'n opsiwn i awdurdodau lleol a Sefydliadau Addysg Bellach (SAB) ar gyfer pob prosiect mawr, gan ein bod yn buddsoddi tua £1.8 biliwn o arian cyfalaf traddodiadol ym Mand B, (cyfraniad o 50% gan Lywodraeth Cymru a 50% gan ein partneriaid cyflenwi) y bydd y MBC yn ei ategu yn hytrach na'i ddisodli.

Yn sicr, nid yw'r MBC wedi cael ei orfodi. Rhoddwyd yr opsiwn i bob rhanddeiliad o fewn eu rhaglenni amlinellol strategol ar gyfer Band B ddewis a oeddent am gyflawni eu cynlluniau drwy'r MBC neu Gyfalaf. Mewn gwirionedd, mae'r MBC ond yn addas ar gyfer prosiectau adeiladu sy'n 100% newydd ar gyfer ysgolion prif ffrwd a Sefydliadau Addysg Bellach, oherwydd y rhwymedigaeth ar y contractwr i ddylunio, adeiladu, ariannu a chynnal yr adeilad dros ugain mlynedd.

Mewn rhai achosion, dewiswyd opsiwn y MBC gan randdeiliaid oherwydd bod eu cyllidebau cyfalaf yn gyfyng. Mewn achosion eraill, mae awdurdodau lleol a Sefydliadau Addysg Bellach yn gweld mai'r budd hir dymor yw'r gwaith cynnal a chadw a'r cylch oes a ddarperir o dan gontract y MBC. At hynny, mae cyfraniad Llywodraeth Cymru o 75% ar gyfer y MBC yn apelgar i awdurdodau lleol a Sefydliadau Addysg Bellach o'i gymharu â chyfraniad Llywodraeth Cymru o 50% ar gyfer cyfalaf, ac mae hyn yn mynd rhywfaint o'r ffordd i egluro'r nifer fawr sy'n manteisio ar y MBC yn y sector Addysg Bellach..

Rydym yn cydnabod bod angen gwneud mwy o waith i egluro dull gweithredu a manteision posibl y MBC i awdurdodau lleol a Sefydliadau Addysg Bellach a allai elwa ar gyllid y MBC. Mae'n fodel a gynlluniwyd gydag ychwanegedd fel ei *raison d'être*. Byddem i gyd am weld mwy o gyfalaf, fel y nododd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn ei thystiolaeth i chi. Ond gyda chyfyngiadau parhaus ar ein cyllideb gyfalaf gan Lywodraeth y DU, mae ein opsiynau yn golygu byw o fewn y gyllideb honno neu i arloesi a gwneud mwy. Rydym wedi dewis yr olaf. Os bydd awdurdodau lleol a Sefydliadau Addysg Bellach yn gwneud yr un dewis - a'u dewis nhw yw hynny mewn gwirionedd - byddwn yn gwneud popeth o fewn ein gallu i'w helpu i lwyddo gyda'u cynlluniau MBC.

Gofynnodd y Pwyllgor am sicrwydd ar dri o feysydd mewn perthynas â'r MBC a phu'n ai a yw'n cynnig y gwerth gorau:

Roedd yr opsiynau eraill - benthycy cyfalaf a benthycy â chymorth wedi cael eu hystyried yn llawn cyn cychwyn ar fodel newydd a allai fod yn ddrutach â mwy o risg.

O ran y cwestiwn ynghylch a yw'r benthycy cyfalaf a benthycy â chymorth wedi "eu hystyried yn llawn" o safbwynt cyllidebol, mae gan fenthycy â chymorth yr un effaith â chyfalaf traddodiadol. Nid yw'n ychwanegol. Nid yw felly'n cynnig opsiwn apelgar i fynd ar drywydd buddsoddiad sylweddol ychwanegol i'r Rhaglen.

Fel y dywedodd Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid yn glir yn y Cynulliad, bydd Llywodraeth Cymru wastad yn defnyddio cyfalaf confensiynol yn gyntaf i ariannu seilwaith cyhoeddus, gan sicrhau ei bod yn defnyddio pob ceiniog ohoni. Nesaf, rydym yn defnyddio'r holl gyfalaf a gawn drwy'r cronfeydd Ewropeaidd sy'n dod i Gymru. Yna byddwn yn gwneud defnydd o'r pwerau benthycy cyfalaf newydd - mae ein cyllideb yn dangos y byddwn yn defnyddio'r holl fenthyciadau cyfalaf sydd ar gael i ni dros gyfnod y gyllideb nesaf. Yna byddwn yn ceisio galluogi cyrff yng Nghymru i fuddsoddi. Pan fyddwn wedi defnyddio'r holl gamau gweithredu uchod, mae gennym anghenion cyhoeddus o bwys na ellir eu cwmpasu o hyd. Dyna'r union reswm pam rydym wedi creu'r MBC - i wneud mwy.

Yn 2010, ar ddechrau'r Rhaglen, amcangyfrifwyd bod angen tua £5 biliwn i gael y stoc adeiladau ysgolion i gyflwr da. Mae ychwanegu'r MBC yn ein galluogi i gyflymu buddsoddiad o £500 miliwn sydd wedi'i dargedu, yn bennaf, yn yr ardaloedd mwyaf anghenus (hynny yw, yr adeiladau sy'n y cyflwr gwaethaf) na fyddai fel arall yn digwydd am gryn amser oherwydd cyfyngiadau yn y cyllidebau cyfalaf.

Wrth ymateb i'ch sylwadau bod y MBC yn "newydd" ac "yn cynnwys elfen o risg", nid yw hon yn farn a rennir gan Lywodraeth Cymru. Rydym yn cynghori bod y MBC yn ymgorffori'r gorau o fodel Dosbarthu Di-elw yr Alban - megis dyraniad risg optimwm, costio oes gyfan, a thaliadau sy'n seiliedig ar berfformiad – tra'n sicrhau bod buddsoddiadau newydd yn cael eu dosbarthu i'r sector preifat; ac felly mae'n ychwanegiad go iawn i fuddsoddiadau o ffynonellau cyhoeddus eraill. At hynny, mae'r ffordd o weithio, a brofwyd yn y farchnad mewn dau ddigwyddiad ymgysylltu mawr yn 2017, yn cael ei hystyried yn ddibynadwy gan gontractwyr a chyllidwyr fel ei gilydd.

Bod Llywodraeth Cymru yn ei gyfanrwydd wedi nodi mai'r rhaglen adeiladu ysgolion yw'r rhaglen fwyaf priodol ar gyfer defnyddio'r MBC. Yn benodol, bod yna asesiad clir na fyddai pwerau benthycy Llywodraeth Cymru yn cael eu defnyddio'n well ar gyfer adeiladu ysgolion a'r MBC ar gyfer cynlluniau adeiladu ffyrdd, fel ffordd liniaru'r M4.

Gallwn gadarnhau bod 'Llywodraeth Cymru drwyddi draw wedi nodi mai'r rhaglen adeiladu ysgolion yw'r rhaglen fwyaf priodol ar gyfer defnyddio'r MBC', ochr yn ochr â chwblhau gwaith deuli'r A465 ac ailddatblygu canolfan ganser Felindre. Cafodd y cynlluniau i'w cynnwys yn y MBC eu cytuno gan y Cabinet cyn lansio'r model yn y Cynulliad ym mis Chwefror 2017.

Bod cyfnod 'o oedi ac adolygu' priodol. Dros amser, am resymau dealladwy, mae'r uchelgais gwreiddiol i ddefnyddio math o fodel Dosbarthu Di-Elw wedi newid yn sylweddol. Hoffem gael sicrwydd, gan fod y manylion wedi'u cwblhau a chyn ymrwymo i symud ymlaen, y bydd cyfle i feddwl ynghylch a yw'r MBC yn cynnig gwerth da am arian ar gyfer adeiladu ysgolion a cholegau.

Rydym yn cydnabod bod cael cyfnod o 'oedi ac adolygu' cyn symud ymlaen gyda mentrau newydd ac arloesol yn gwneud synnwyr. Gallwn eich sicrhau ein bod wedi cymryd nifer o gyfleoedd i oedi ac adolygu datblygiadau gyda'r MBC ers penderfyniadau andwyol y Swyddfa Ystadegau Gwladol ar gynlluniau NPD yr Alban yn 2015. Treuliwyd y flwyddyn ganlynol yn datblygu'r MBC, gan sicrhau bod y model yn cael ei adolygu gan gyfoedion oedd yn arbenigwyr yn y Banc Buddsoddi Ewropeaidd, cyn ei gyflwyno i'r Swyddfa Ystadegau Gwladol yn Hydref 2016. Ar ôl derbyn sicrwydd y byddai'r model yn cael ei ddosbarthu i'r sector preifat, fe wnaethom oedi unwaith eto, wrth i ni gael sicrwydd pellach gan Eurostat - proses oedd yn golygu dros flwyddyn bellach o adolygu.

Ni fydd y broses adolygu yn gorffen gyda chadarnhad Eurostat o benderfyniad y Swyddfa Ystadegau Gwladol. Rydym eisiau parhau i ddysgu a datblygu'r model. Mae Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid wedi dweud dro ar ôl tro y dylai hyrwyddo lles y cyhoedd a gwerth am arian fod wrth wraidd y MBC. Y prawf go iawn o werth am arian fydd y prosiectau unigol rydym yn gysylltiedig â nhw - pa mor effeithlon rydym yn eu datblygu a'u caffael, ac yn rheoli'r manteision yn yr hir dymor. Bydd ein agwedd at y pethau hyn yn cael ei brofi'n drwyadl drwy adolygiad adrannol o achos busnes pob prosiect, drwy adolygiadau annibynnol Gateway y Llywodraeth, a thrwy'r gwiriadau Pwynt Cymeradwyo Masnachol (PAC) rydym wedi'u datblygu yng Nghymru fel haen ychwanegol o graffu adeiladol i dimau'r prosiect.

Meysydd Eraill

Gofynnodd y Pwyllgor hefyd am sicrwydd mewn chwe maes - ethos cydweithredol, galw am leoedd, perfformiad ynni, cymorth technegol, buddion cymunedol a theithio llesol.

Ethos cydweithredol

Lle cafwyd anghysondeb rhwng tystiolaeth Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Llywodraeth Cymru. Hoffai weld bod y cydweithio a cydberchnogaeth yn parhau yn ystod Band B.

Mae'r dystiolaeth gan Gymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn cydnabod mai'r trefniant cydweithredol rhwng Llywodraeth Cymru, Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ac awdurdodau lleol yw un o'r enghreifftiau mwyaf llwyddiannus hyd yma o gyd-adeiladu go iawn a pherthnasoedd canolog-lleol.

Gallwn sicrhau'r Pwyllgor y bydd rôl Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn parhau yn ystod Band B yn yr un ffordd â Band A y Rhaglen, gyda chynrychiolaeth ar Fwrdd y Rhaglen ac yn y broses o wneud penderfyniadau polisi. Mae'r Rhaglen wedi llwyddo hyd yn hyn oherwydd ei natur gydweithredol, fel y soniodd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru yn ei thystiolaeth i'r Pwyllgor. Nid oes gennym unrhyw fwrriad i erydu'r llwyddiant hwn drwy danseilio'r diwylliant o gydweithio.

Serch hynny, fel yn achos Band A y Rhaglen, bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i wneud ei benderfyniadau buddsoddi ei hun o ran ei gyfraniad i'r Rhaglen – felly hefyd awdurdodau lleol a Sefydliadau Addysg Bellach.

Y galw am leoedd

Nid oeddem wedi ein hargyhoeddi gyda'r ymatebion a dderbyniwyd ynglŷn â hyblygrwydd y rhaglen i addasu i newidiadau yn y gyfradd eni. Yn benodol, roeddem am wybod a oedd y rhaglen yn rhoi ystyriaeth i atebion technegol i ddeunyddiau ysgolion sy'n golygu y gallant gael eu hadeiladu'n hyblyg - er enghraifft, i agor a chau neu ail-drefnu ystafelloedd dosbarth - wrth i'r demograffeg newid.

Mae'r cynnydd neu'r gostyngiad a ddisgwylir yn y gyfradd eni yn cael eu hamlygu fel rhan o'r cyngor ar achosion busnes ar gyfer buddsoddi o ran darparu lleoedd ysgol. Mae tîm Addysg ac Ysgolion yr 21ain Ganrif hefyd yn gweithio'n agos gydag awdurdodau lleol er mwyn bod yn ymwybodol o'r tueddiadau sy'n dod i'r amlwg.

At hynny, mae awdurdodau lleol eisoes yn hyblyg o ran ffurfweddiad ysgolion wrth i'r demograffeg newid. Maent yn defnyddio gwahanol dechnegau dylunio fel: rhaniadau symudol rhwng ystafelloedd; strydoedd dysgu i ddarparu gofod ar gyfer grwpiau; a chyfleusterau llyfrgell a TG hyblyg y gellir eu haddasu yn ôl yr angen.

Bydd unrhyw ddatblygiadau technegol yn y diwydiant adeiladu, lle bo'n briodol, yn cael eu cynnwys wrth gyflenwi Band B. Bydd unrhyw newidiadau i'r broses o gyflenwi'r Rhaglen yn cael eu gwneud gyda sêl bendith Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol a Sefydliadau Addysg Bellach. Mae hyn yn rhan o ethos cydweithredol y Rhaglen.

Perfformiad ynni

Nid oeddem wedi ein hargyhoeddi bod Llywodraeth Cymru wedi deall y pryderon ynglŷn ag arbedion effeithlonrwydd ynni. Dywedodd eich tystiolaeth eich bod yn dda wrth nodi'r arbedion ymlaen llaw, ond nid yw'r manylebau hynny yn arwain at yr arbedion cost a ddisgwylir. Rydym yn credu bod yna fater ehangach o ran realiti yr arbedion posibl o effeithlonrwydd ynni sydd angen eu cynnwys yn y cynlluniau blaen llaw. Hoffem weld Llywodraeth Cymru yn chwarae rhan flaenllaw wrth herio'r diwydiant os nad yw manylebau'r diwydiant mewn gwirionedd yn darparu'r mathau o fanteision ariannol ac amgylcheddol yr hoffech eu gweld. Mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru wedi awgrymu y byddai contractau'r MBC yn ceisio trosglwyddo risgiau sy'n gysylltiedig ag effeithlonrwydd ynni dyluniad adeiladau i'r sector preifat, a byddem hefyd yn croesawu eglurhad ynglŷn â sut mae Llywodraeth Cymru yn disgwyl i'r trosglwyddiad risg weithio.

Rhoddir ystyriaeth ofalus iawn i effeithlonrwydd ynni o fewn y Rhaglen a chomisiynwyd adroddiad oedd yn roi manylion ynglŷn â sut i osgoi'r bwlch perfformiad. Rhannwyd y Canllawiau Arfer Gorau gyda phartneriaid cyflenwi drwy ein gwefan ac fe'i cyflwynwyd mewn cyfres o seminarau gyda rhanddeiliaid.

Bydd y cyfleusterau a ddarperir o dan y MBC yn cael eu cynnal gan Contractwr y sector preifat am 25 mlynedd. Bydd Cytundeb Prosiect Addysg y MBC yn cynnwys darpariaethau sy'n sicrhau bod y Contractwr yn cadw'r risg dylunio ar gyfer perfformiad ynni'r adeilad am y cyfnod cytundebol o 25 mlynedd. Yn fras, bydd y contract yn caniatáu i ddiwydiadau perfformiad gael eu gwneud yn erbyn y Contractwr os nad yw adeilad yn perfformio'n effeithlon. Mae manylion llawn y strategaeth wrthi'n cael eu datblygu ar hyn o bryd.

Rydym hefyd yn monitro targedau lleihau ynni o fewn adroddiadau rhanddeiliaid ar ôl i brosiect gael ei gwblhau, sy'n cael eu cyflwyno tua 18 mis ar ôl cwblhau'r prosiect. Oherwydd yr amser hir o ddechrau'r prosiect hyd at ei ddiwedd, nid yw'r rhan fwyaf o'r adroddiadau hyn wedi'u derbyn eto. Yn ogystal, mae'r Rhaglen wedi sefydlu proses werthuso pum mlynedd sy'n ceisio casglu adborth gan brosiectau ysgolion gorffenedig. Bydd hyn yn cael ei ddefnyddio i ddangos y gostyngiad yn y bwlch perfformiad dros y cyfnod cyllido pum mlynedd. Caiff y data ei fonitro a bydd y gwersi a ddysgwyl yn cael eu rhannu gyda'r holl bartneriaid cyflenwi.

Fodd bynnag, mae perfformiad ynni lawn cymaint i'w wneud gyda sut caiff adeiladau eu meddiannu, eu rheoli a'u cynnal na'r dylunio a'r adeiladu. Byddwn yn gofyn i awdurdodau lleol a Sefydliadau Addysg Bellach, fel perchnogion asedau, i fynd i'r afael â hyn.

Cymorth technegol

Cawsom dystiolaeth gan Gomisiwn Dylunio Cymru nad yw ei wasanaethau yn cael eu defnyddio fel y gallent fod, i gefnogi'r broses o gyflenwi'r Rhaglen. Hoffem i Lywodraeth Cymru ailystyried sut gall wneud y defnydd gorau o'r Comisiwn Dylunio i gefnogi'r broses o gyflwyno Band B yn llwyddiannus ochr yn ochr ag ystyried y cymorth technegol ehangach sydd ei angen. Er eich bod wedi esbonio bod y gefnogaeth a ddarparwyd hyd yma gan Adeiladu Arbenigedd yng Nghymru ar gyfer tri phrosiect ar wahân, mae aelodau'n dal i bryderu ynghylch a fydd cymorth technegol digonol ar gael i gefnogi'r broses o gyflenwi'r Rhaglen yn ystod y cam nesaf. Mater i Lywodraeth Cymru yw penderfynu pwy sy'n darparu'r cymorth hwnnw. Serch hynny, byddem yn croesawu diweddariad ar eich cynlluniau yng nghyd-destun argymhelliad 10 yn adroddiad yr Archwilydd Cyffredinol ac ystyried y gwersi a ddysgwyd o effaith y cymorth technegol a ddarparwyd yn ystod Band A ac unrhyw gyfyngiadau capasiti/gallu yn y sefydliadau sy'n gyfrifol am gyflenwi'r prosiect.

Rydym yn adolygu'r angen am gyngor a chymorth i'n partneriaid cyflenwi yn rheolaidd. Bydd gwersi Band A yn cael eu bwydo i Fand B. Wrth i ni ddatblygu elfen MBC y Rhaglen rydym yn adolygu'r arbenigedd sydd ei angen i alluogi y caiff ei gyflwyno. Byddwn yn rhoi diweddariad ar y cymorth hwn unwaith bydd y cynlluniau'n cael eu datblygu.

Defnyddiwyd y Comisiwn Dylunio i roi mewnbwn ar ddechrau Band A, a rydym yn bwriadu gwneud yr un peth ar gyfer Band B. Mae hyn ochr yn ochr â safoni cynyddol yn y Rhaglen er mwyn sicrhau mwy o arbedion effeithlonrwydd. Cyfarfu'r Cyfarwyddwr Cyffredinol ar gyfer Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus â Phrif Weithredwr Comisiwn Dylunio Cymru ym mis Awst i drafod yr Arolwg Gwasanaeth Dylunio, i ddeall y materion, ac ystyried cyfleoedd a ffyrdd o adnewyddu'r berthynas waith.

Yn ogystal, yn ystod y sesiwn dystiolaeth ar 25 Mehefin, trafododd y Cyfarwyddwr Cyffredinol hefyd sefyllfa Adeiladu Arbenigrwydd yng Nghymru (CEW) gyda chydweithwyr Llywodraeth Cymru.

Sefydlwyd CEW fel cwmni cyfyngedig drwy warant i hyrwyddo gwell effeithlonrwydd yn y diwydiant adeiladu, yn dilyn adroddiad Egan 'Ailfeddwl am Adeiladu'. Fe'i cynlluniwyd i hyrwyddo gweithio cydweithredol ac arferion gorau ar draws y diwydiant adeiladu, gan annog unigolion a sefydliadau i rannu eu profiadau a'u gwybodaeth gyda'r diwydiant adeiladu ehangach.

Darparwyd cyllid craidd i CEW gan Lywodraeth Cymru ers 2003 gyda CEW yn ddibynnol ar yr arian hwnnw i ymgymryd â nifer o weithgareddau. Yn 2017, penderfynwyd peidio â rhoi cyllid grant i CEW o ddiwedd Medi 2018. Rhoddir cyllid grant i CEW ar hyd o bryd i'w galluogi i ddod yn fwy masnachol eu natur.

Cafodd y gwaith blaenorol a wnaed gan CEW ar Ysgolion yr 21ain Ganrif ei brynu a darparodd CEW wasanaethau penodol i'r rhaglen. Wrth symud ymlaen, mae'r gwasanaethau y mae CEW yn eu cynnig ar gael i'w caffael yn gystadleuol ochr yn ochr â sefydliadau eraill.

Buddion Cymunedol

Rydym yn croesawu'r ymrwymiad i fuddion cymunedol. Mae'n amlwg bod cymhlethdodau'n ymwneud â gwneud cyfleusterau ysgol yn fwy agored i gymunedau. Rydym yn cydnabod mai cyfrifoldeb y corff llywodraethu yw hyn yn y pen draw. Serch hynny, mae gan Lywodraeth Cymru a chynghorau bŵer sylweddol drwy'r arian a ddarperir drwy'r rhaglen. Hoffem gael sicrwydd bod Llywodraeth Cymru yn defnyddio'r pŵer hwnnw i'w effaith lawn i sicrhau, lle bo'n bosibl ac yn ymarferol, bod ysgolion a ariennir o'r rhaglen yn gwneud eu cyfleusterau yn agored i'r gymuned.

Mae ysgolion a cholegau wrth wraidd y cymunedau maent yn eu gwasanaethu, felly rydym yn gweithio ar draws Llywodraeth Cymru i wneud y gorau o'r defnydd o gyfleusterau ysgolion gan y gymuned, fel rhan o *Ffyniant i Bawb*.

Rydym wedi sefydlu grŵp gorchwyl a gorffen sy'n edrych ar ffyrdd o oresgyn neu ddileu rhwystrau; annog y defnydd ehangach o asedau addysgol yn y gymuned a lledaenu arfer gorau a chyllid.

Rydym hefyd yn ymchwilio i newidiadau posibl i'r llythyr dyfarnu grantiau er mwyn gwneud defnydd cymunedol o gyfleusterau yn ymrwymiad mwy rhwymol a pharhaus.

Mae buddion cymunedol yn fwy na defnyddio asedau cymunedol yn unig. Er enghraifft, rydym yn sicrhau, yn ystod cyfnod adeiladu ein prosiectau, ein bod yn edrych ar gyfleoedd i greu swyddi, prentisiaethau, cyfleoedd hyfforddi ac ymgysylltiad STEM gyda'n hysgolion.

Teithio Llesol

Nid ydym wedi ein hargyhoeddi bod Deddf Teithio Llesol (Cymru) 2013 yn cael ei hystyried yn ddigonol. Ymddengys fod eich llythyr diweddar yn cydnabod yr angen am fwy o graffu a herio a byddem yn gofyn am eglurhad o'r hyn y bydd yn ei olygu yn ymarferol. Os gall Llywodraeth Cymru dynnu sylw at enghreifftiau penodol lle manteisiwyd i'r eithaf ar gyfleoedd Teithio Llesol, yna byddai gennym ddiddordeb cael gwybod amdanynt. Yn yr un modd, enghreifftiau o fynd i'r afael ag ystyriaeth wael o fynediad i deithio llesol mewn achosion busnes.

Rydym wedi diweddarau ein canllawiau achosion busnes i ymgorffori negeseuon allweddol mewn perthynas â theithio llesol fel bod ein partneriaid yn ystyried yr agwedd hon yn ofalus wrth ddatblygu eu prosiectau. Caiff hyn ei brofi yn ystod y broses o asesu achosion busnes pan fydd yr achosion yn cael eu harchwilio gan ystod eang o feysydd polisi o fewn Llywodraeth Cymru; mae hyn yn cynnwys mewnbwn gan y tîm Teithio Llesol. Cyfeirir unrhyw gwestiynau neu bryderon a godir gan swyddogion polisi at y partner cyflenwi am wybodaeth ychwanegol. Mae angen i swyddogion polisi fod yn fodlon bod camau priodol wedi'u cymryd cyn i'r achos gael ei drosglwyddo at Ysgrifennydd y Cabinet dros Addysg i'w ystyried.

Er enghraifft, yn y mis diwethaf, mae heriau u i'n partneriaid cyflenwi wedi cynnwys gofyn i'r awdurdod lleol archwilio sut gallent wella cyfleusterau ar droed ac ar feic fel rhan o'r prosiect newydd.